

I.

Amikor még fiatalabb és sebezhetőbb voltam, apám néhány tanáccsal látott el. Azóta is sokszor elgondolkoztam rajtuk.

– Mielőtt valakit megítélnél – így szólt hozzám –, jusson eszedbe, hogy ezen a világon nem mindenkinek adott meg mindaz a lehetőség, ami neked.

Nem mondott többet, de mi mindig is csak ilyen visszafogottan társalogtunk egymással, s tudtam, hogy ennél jóval többre gondol. Ezért lehetőleg nem is mondom véleményt senkiről. Viszont ennek köszönhetem, hogy sok furcsa lényel ismerkedtem már meg, és sajnos néha unalmas fráterek áldozata lettem. Az átlagtól elütő elme könnyen felfedezi ezt a tulajdonságot, szinte vonzzák az ilyenek, különösen, ha normális személynek álcázva bukkanak fel. Így alakult, hogy az egyetemen alaptalanul „politikus alkatnak” bélyegeztek, mert a szertelen és a zárkózott diáktársaim is előszeretettel avattak be titkos bánatukba. Legtöbbször nem én kerestem e bizalmaskodást. Ha félreérthetetlen jelét láttam, hogy megint valami intim önkítárulkozás reszket a látóhatáron, gyakran színletem alvást, úgy tettem, mintha nem érnék rá az ügygel foglalkozni, vagy éppenséggel elutasítóan könnyed voltam. Fiatal emberek vallomásai – vagy legalábbis az, ahogyan kifejezik magukat – rendszerint nem túl eredetiek, és nyilvánvalóan elfojtások torzítják szavukat. Éppen ezért hat rájuk ösztönzőleg tartózkodásunk. S én egy kicsit mindig attól tartok, hogy valamiféle mulasztást követek el, ha megfeledekzek arról, amit apám

kissé nagyképpően szokott kifejtteni, és a magam részéről most ugyanígy ismétlek – nevezetesen, hogy a jellem pozitív vonásait nem egyenlően mérik születéskor.

Talán dicsekszem türelmemmel, de bevallom, ennek is van határa. Viselkedésünk alapja lehet kemény szikla vagy ingoványos mocsár, de bizonyos határon túl számomra ez az alap már nem számít. Amikor tavaly ősszel visszatértem a keleti partról, úgy éreztem, hogy legjobb lenne az egész világot uniformisba öltöztetni, hogy minden ember mindig azonos erkölcsi készenlét állapotában éljen; semmi kedvem nem volt zajos kiruccanásokra, s eszembe sem volt illetéktelenül bepillantani az emberi szívekbe. Az egyetlen kivétel Gatsby volt, akinek nevét ez a könyv viseli – ő volt számomra mindannak a megtestesülése, amit nyíltan megvetek. Ha a személyiség sikeres gesztusok töretlen sorozatából áll, akkor lenyűgöző személyiség volt. Hasonlóan azokhoz a bonyolult műszerekhez, melyek tízezer mérföldről is jelzik a földrengéseket, valami rendkívüli érzékenységgel reagált az élet apró rezdüléseire. S ez nem afféle lagymatag fogékonyság volt, amelyet fellengzősen „alkotói lelkialkatnak” szokás nevezni. Ellenkezőleg: tehetségét olyan romantikus hajlam és töretlen remény alkotta, amivel még soha, senki másnál nem találkoztam, s aligha fogok találkozni. Nem – végül is Gatsbynek volt igaza; a rajta élősködők és az álmai nyomán felvert undorító por miatt váltam egy időre fásulttá, már nem érdekelt a meddő szomorúságuk és a gyorsan lelohadó lelkesedésük.

Családom itt, ebben a középanyugati városcában élt, három nemzedéken át, jómódban és előkelően. A Currayk nemesi családnak számítottak, és állítólag a skót Buccleuch hercegtől származnak, valójában azonban

családunknak azt az ágát, amelyhez én is tartoztam, nagyapám fivére alapította, aki 1851-ben telepedett itt le, a polgárháborúba pénzért mást küldött maga helyett, s ő indította el azt a vas- és fémáru-nagykereskedést, melynek most apám a tulajdonosa.

Nagyapámnak ezt a testvérét én már nem ismertem, de állítólag igen hasonlítok rá, amint azt a kissé hevenyészett festmény is mutatja, amely apám irodájának falán lóg. New Havenben szereztem a diplomámat 1915-ben, alig negyedszázaddal később, mint apám; nem sokkal ezután részt vettem abban a kései teuton népvándorlásban, amelyet világháborúnak szokás nevezni. Annyira élveztem a háborúskodást, hogy amikor hazajöttem, nem fértem a bőrömbbe. A középnyugatot már nem tartottam a világ langymeleg közepének, hanem isten háta mögötti helynek éreztem – ezért el is határoztam, hogy keletre költözöm, és kitanulom a bankszakmát. Minden ismerősöm a bankszakmában dolgozott, reméltem hát, hogy itt én is el tudok helyezkedni. A nagynénéim és nagybátyáim úgy vitatták meg a dolgot, mintha egy jó nevű iskolát akartak volna választani nekem; végül azonban komoly és kétkedő arckifejezéssel kijelentették: – Hááát jó, l-legyen. – Apám egy évre vállalta, hogy finanszírozza a próbálkozásomat, így aztán huszonkettő tavaszán, ahogyan akkoriban gondoltam, véglegesen keletre költöztem.

Az ész azt diktálta volna, hogy New Yorkban nézzek lakás után. De nyáriasan meleg idő volt, s ahonnan én jöttem, mindenütt tágas rétek és barátságos fák vettek körül, ezért az irodában rögtön hajlottam az egyik fiatalember ajánlatára, hogy béreljünk közösen házat valamelyik közeli kertvárosban. Hamarosan akadt is ház, valójában viharvert, deszkabódészerű bungaló, havi nyolcvan dollár lakbérért. Sajnos a kollégámat a cég az utolsó pillanatban

Washingtonba helyezte, és így egyedül költöztem ki oda. Volt egy kutyám – legalábbis néhány napig, amíg el nem szökött –, egy kiérdemesült Dodge-om és egy finn bejárónő, aki megvetette az ágyamat, és elkészítette a reggelimet, közben pedig a villanytűzhely felett bölcsességeket mormolt finnül.

Egy-két napig nagyon magányosnak éreztem magam, míg egy reggel meg nem szólított az országúton valaki, aki már énutánam érkezett.

– Hogy jutok el West Eggbe? – kérdezte gyámoltalanul.

Elmagyaráztam neki, s amikor továbbmentem, már nem voltam magányos. Idegenvezetőnek, úttörőnek, első telepesnek éreztem magam. Ez a véletlen találkozás a környék őslakójává avatott.

Úgy éreztem, a nyárral újra kezdődik az élet: erről győzött meg a napsütés, és az, hogy szinte hallani lehetett, ahogyan nő és sarjad a fák lombja, mint a gyorsított filmfelvételeken.

Először is rengeteg olvasnivalóm volt, és az ózondús, friss levegőből minél több egészséget kellett magamba szívnom. Vásároltam egy tucatnyi, a bankszakmáról, a hitelrendszerről és részvényügyletekről szóló szakkönyvet. A köteteket gondosan sorba állítottam a könyvespolcokon. Piros kötésük, friss aranyozásuk pénzverdéből frissen kikerült érmékre emlékeztetett. A könyvek azzal kecsegtettek, hogy feltárják előttem azokat a ragyogó titkokat, amelyeket csak Midas, Morgan és Maecenas ismert. Sok más könyvet is el akartam olvasni. Az egyetemen irodalmi becsvágy fűtött – az egyik évben ünnepestélyes közhellyel teli vezércikkeket írtam az egyetem folyóiratába, a *Yale Newsba*, és mindezt újra az életem részévé akartam tenni. Megint csak arra vágytam, hogy az

a fajta szűk látókörű szakértő legyen belőlem, akit „sokoldalú embernek” szokás nevezni. Ezt nem aforizmának szántam – az életet végtére is sokkal eredményesebben szemlélhetjük egyetlen ablakból...

Tiszta véletlen volt, hogy Észak-Amerika egyik legkülönösebb villanegyedében béreltem házat. A villanegyed a New Yorktól keletre elnyúló keskeny, lármás szigeten épült, ahol, más természeti furcsaságoktól eltekintve, két szokatlan alakú félszigetet találunk. A várostól húsz mérföldnyire két azonos körvonalú, óriás tojáshoz hasonlítható, csupán egy keskeny, közforgalomtól elzárt öböllel elválasztott földnyelv nyúlik be Long Island Soundba, a nyugati félteke legsűrűbben beépített partú tengerszorosába. A két földnyelv nem szabályos tojás alakú, hanem ahol legközelebb érnek egymáshoz, a végük belapul, mint Kolumbus tojásáé – ám hasonlóságuk bizonyosan állandó ámulatot kelt a felettük elrepülő sirlókban. Nekünk, szárny nélküli lényeknek inkább az az érdekes bennük, hogy East Egg és West Egg, azaz a keleti és a nyugati tojás, az alakjuktól, méretüktől eltekintve mennyire különböznek egymástól.

Én West Eggben, a két félsziget közül, nos, a kevésbé előkelőn laktam, bár ez a szó csak felszínesen jelzi a köztük levő groteszk, nem kismértékben rosszat sejtető ellentétet. Házam a tojás végében épült, alig ötven yardra a szorostól, beszorítva két hatalmas palotaszerű, egy-egy idényre tizenkét-tizenötezer dollárért bérbe adott villa közé. A jobb oldali, óriási méretű villa pontos mása volt egy normandiai díszes városházának. Az épület egyik szárnyán pompázóan új, borostyánnal ritkásan befuttatott torony emelkedett. Hozzá tartozott még egy márvány úszómedence, s több mint negyven hold pázsit és kert. Ez volt Gatsby kastélya. Vagy inkább, mivel akkor még nem

a letelepedésre gondolnak, mondta Daisy a telefonba, de nem hittem neki. Persze nem láthattam bele Daisy szívébe, de az volt az érzésem, hogy Tom örökösen sodródni fog, egy kicsit sóvárogva keresi majd egy sorsdöntő bajnoki mérkőzés drámai izgalmát.

Így aztán egy meleg, szeles estén áthajtottam East Eggbe, hogy viszontlássam két régi jó ismerősömet, akiket valójában alig ismertem. Házuk még előkelőbb volt, mint gondoltam; öbölre néző vidám, vörös-fehér kúria, mely a XVIII. század gyarmati stílusában épült. A pázsit a partnál kezdődött és tartott negyed mérföldön át egészen a házig, napórakkal tarkított, vörös téglával kirakott sétautakkal és égő vörös virágszegélyekkel. Ahol a pázsit a ház falához ért, élénkzöld kúszónövények rohamozták meg vidám szertelenséggel a falakat. Az épület homlokzatát egy sor franciaablak törte meg, s ezek üvegtábláiról aranyos visszfényvel verődött vissza a késő délutáni napsütés, és a tágra nyílt ajtókon beáramlott a lakásba a szeles, meleg nyári levegő. A házigazda, Tom Buchanan, lovaglőöltözetben, terpeszben állt a verandán.

Egyetemai évei óta erősen megváltozott. Izmos, szalmaszőke hajú, harmincas férfi lett belőle, kemény szájjal és fölényes modorral. Arca igazi jellegét arrogánsan csillogó szeme adta meg, mint aki mindig csak támadólag tud fellépni. Még lovaglőöltönyének nőies eleganciája sem leplezte el mérhetetlen testi erejét – izmos lábszára majd szétfeszítette fényes lovaglőcsizmáját, ha megmozdult, kabátja vékony szövete alól kidagadtak hatalmas vállizmai. Egész teste duzzadó, kegyetlen izomerőről tanúskodott.

Nyers tenorhangon beszélt, ami szintén erről az ingerültségről árulkodott. Ehhez bizonyos atyáskodó lenézés

járult, még olyanokkal szemben is, akiket szeretett – már New Havenben is sokan gyűlölték rámenős modora miatt.

– Ne hidd, hogy végleges, amit ezekről a dolgokról gondolkodom – mintha csak ezt mondta volna –, csak azért, mert erősebb és férfibb férfi vagyok nálad – ugyanannak a végzős diákklubnak a tagjai voltunk, és bár nem fejlődött ki közöttünk intim baráti viszony, mindig az volt a benyomásom, hogy kedvel, és nyers, kihívó sóvársággal arra vágyik, hogy én is szeressem.

Néhány percig a napos verandán beszélgettünk.

– Jó kis birtok, mi? – kérdezte, és szeme nyugtalan vilanásával tekintett körül.

Karomnál fogva megfordított saját tengelyem körül, s széles kézmozdulattal körbemutatott, hogy lássam az olaszkertet, a fél holdon teljes virágjában pompázó rózsákat és a tompa orrú motorcsónakot, melyet a dagály a partra dobott.

– Demaine-é, az olajmágnásé volt azelőtt – majd udvarias, de hirtelen mozdulattal visszafordított. – Gyerünk be! – mondta.

Magas előszobán át egy élénk rózsavörös helyiségbe mentünk, amelyet kétoldalt franciaablakok kötöttek össze finoman a kerttel. Az ablakok tárva-nyitva álltak, és csillogó fehérségüket még élénkebbé tette a házig érő és szinte már a házba is betörő pázsit harsogó zöld színe. Szellő fújt át a szobán; a függönyöket mint sápadt zászlókat lobogtatta s csapta fel a fehér, tortaszerűen habos gipszmintákkal borított mennyezet felé, majd fodrozta a borvörös szőnyeg felett, mint amikor szellő bodrozza a tenger vizét.

A teremben csak egy óriás kanapé volt mozdulatlan: két fiatal nő lebegett rajta, mintha a kanapéhoz kötött léggömbök lennének. Mindketten fehér ruhát viseltek,

s ruhájuk úgy fodrozódott és szárnyalt, mintha most szálltak volna vissza a házban tett rövid repülés után. Emlékszem, hogy néhány pillanatig csak álltam, s figyeltem a függönyök élénk csapkodását és a képek panaszos sóhaját a falon. Ekkor Tom Buchanan hangosan becsapta a szoba hátsó felén levő ablakokat. A rabul ejtett szellő elcsitult, s a függönyök, a szőnyegek és a két fiatal nő lassan visszaereszkedett a földre.

A két nő közül a fiatalabbikat nem ismertem. A kanapé egyik oldalán feküdt teljesen mozdulatlanul, s állát egy kicsit felemelte, mintha egyensúlyban akarna tartani rajta valamit, ami le akar esni. Ha látott is szeme szögletéből, ennek semmi jelét nem mutatta – s magam lepődtem meg legjobban, amikor mormoló hangon mentegőztem, hogy a szobába való belépéssel megzavartam.

A másik fiatal nő, Daisy, fel akart kelni – lelkiismeretesen kissé előredőlt –, aztán különös, de bájos nevetés hagyta el ajkát. Erre én is felnevettem, és megindultam a szoba belseje felé.

– Elalélok a meglepetéstől – szólalt meg.

Aztán újra felnevetett, mint aki valami nagyon szellemeset mondott, és egy pillanatra megfogta a kezem; a szemembe nézett, mintha azt akarná mondani, hogy nincs senki a világon, akinek jobban örülne, mint nekem. Mindez hozzátartozott Daisy lényéhez. Majd halkán megjegyezte, hogy a kanapén ülő másik hölgy családneve Baker. (Daisy állítólag azért suttogott, hogy akivel beszél, közelebb hajoljon hozzá, de akármit mondanak is róla, bájos jelenség volt.)

Miss Baker ajka megremegett, és szinte észrevétlenül felém bólintott, aztán hirtelen újra hátrahajtotta a fejét – nyilván megijedt, mert megbillent az a tárgy, amit egyen-

súlyban akart tartani. Ismét mentegetőzni kezdtem. A teljes önteltség szinte mindig döbrent tiszteletet vált ki belőlem.

Visszanéztem unokahúgomra, aki halk, izgatott hangon kérdezgetni kezdett engem. Hangja úgy hullámozott, mintha minden egyes kiejtett szava olyan dallam lenne, amit nem lehet többször eljátszani. Szomorú és kedves arca derűt sugárzott, derűs volt a szeme is, a szája szenvedélyes, de mindenekfelett hangjában volt valami izgató, amit a hozzá közel álló férfiak nehezen tudtak elfelejteni. Ennek a hangnak a dallamosságában volt valami kényszerítő erő. Suttogva mondta: „Hallgass rám”, ami egyben ígélet is volt arra, hogy ha vidám, izgalmas dolgokat tett az imént, vidám, izgalmas dolgokat tartogat az elkövetkező órára is.

Beszámoltam neki arról, hogy útban keletre megálltam egy napra Chicagóban, s egy tucat ember szíves üdvözlését hozom.

– Hiányzom nekik? – kiáltotta elragadtatva.

– Az egész város vigasztalan. A gyász jeléül minden autó bal hátsó kerekét feketére mázolták, és szüntelen zokogás veri fel éjszakákon át a tó északi partját.

– Elragadó! Menjünk vissza, Tom! Holnap! – majd minden összefüggés nélkül hozzátette: – Látnod kellene a kisbabánkat.

– Szívesen megnézném.

– Épp alszik. Már hároméves. Még soha nem láttad?

– Soha.

– Okvetlenül meg kell nézned. Tudod...

Tom közben nyugtalanul járt fel és alá a szobában. Odalépett hozzám, megállt, és a vállamra tette a kezét.

– Mit dolgozol, Nick?

– A bankszakmában vagyok.

– Hol?

Megmondtam a cég nevét.

– Soha nem hallottam róluk – jegyezte meg határozottan.

Ez ingerültté tett.

– Majd fogsz – mondtam kurtán –, fogsz, ha a keleti parton maradsz.

– Itt maradok, ettől ne félj – mondta. Daisyre pillantott, majd megint rám, mintha valamit még mondani akarna. – Istenverte bolond lennék máshol lakni!

– Pontosan! – tette hozzá Miss Baker olyan váratlanul, hogy összereztem. Ez volt az első szó, ami kijött a száján, amióta beléptem a szobába. Ez nyilván ugyanúgy meglepte őt is, mint engem, mert ásított, és gyors mozdulattal felkelt a kanapéről.

– Egészen elgémberedtem – mondta panaszos hangon. – Mintha emberemlékezet óta itt feküdtem volna.

– Ne nézz rám olyan szemrehányóan! – csattant fel Daisy. – Egész délután hiába próbáltalak rávenni, hogy menjünk be New Yorkba.

– Köszönöm, nem kérek – mondta Miss Baker a négy koktélnak mutatva, amit akkor hozott be a komornyik a tálalóból. – Szigorú az edzésprogramom.

A házigazda hitetlenkedve pillantott rá.

– Nocsak! – mondta Tom, és egy hajtásra kiitta az egyik poharat. – Érthetetlen előttem, hogyan juthat bármi is időd.

Miss Bakerre néztem, és próbáltam megérteni, mi az, amire „jut idő”. Jólesett ránézni. Karcsú, kis mellű nő volt. Egyenes tartással járt, ezt még feltűnőbbé tette, hogy vállát hátrafesztette, mint valami fiatal kadét. Szürke, napfényhez szokott szeme udvarias, viszonzást váró kíváncsisággal nézett rám halovány, bájos, kissé morcos

arcából. Ekkor felmerült bennem, hogy mintha láttam volna már őt, vagy legalábbis a fényképét valahol.

– Ugye West Eggben lakik? – kérdezte hangjában lenézéssel. – Ismerek ott valakit.

– Én nem ismerek egy árva...

– Gatsbyt feltétlenül ismernie kell.

– Gatsbyt? – kérdezte Daisy. – Miféle Gatsbyt?

Mielőtt megmondhattam volna, hogy Gatsby a szomszédom, a komornyik jelentette, hogy a vacsora tálalva van. Tom erélyesen belém karolt, és úgy cipelt ki magával a szobából, mintha egy sakkfigurát tolt volna odébb.

A két fiatal nő könnyedén csípőre tett kézzel, karcsún és lustán ment ki előttünk a naplementétől rózsaszínű verandára. Négy gyertya égett az asztalon, a lángjuk megmegingett az enyhülő szélben.

– Mi szükség van ezekre a gyertyákra? – kérdezte Daisy rosszállólag. Ujjával eloltotta őket. – Két hét múlva lesz az esztendő leghosszabb napja – sugárzó arccal nézett ránk. – Ti is várjátok mindig az esztendő leghosszabb napját, hogy azután lemaradjatok róla? Én mindig várom, és mindig elfelejtem.

– Ki kéne találnunk valamit – mondta Miss Baker, amikor leült az asztal mellé ásítva, mintha épp lefeküdni készülne.

– Rendben van – mondta Daisy. – Éspedig mit? – fordult hozzám aggodalmas arccal. – Mit szokás ilyenkor kitalálni?

Mielőtt felelhettem volna, rémült tekintettel a kisujjára nézett.

– Nézzetek ide! – mondta panaszosan. – Megsebesültem.

Mind odanéztünk. Kisujjának egyik ízülete kékesfeke-te volt.